

رابطه سبک‌های فرزندپروری و بیان آزاد احساسات با اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان

زهرة بیگم موسوی^۱

علیرضا جعفری^۲

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و بیان آزاد احساسات با اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه دوم منطقه ۴ استان تهران بود. نمونه این پژوهش شامل ۹۰ نفر از دانش آموزان مقطع متوسطه پایه ۱۱ و ۱۲ در شهر تهران بودند که بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه سبک‌های فرزند پروری بامریند (۱۹۹۱) و ابرازگری هیجانی کنیگ و امونز (۱۹۹۰) و اعتیاد به اینترنت یانگ (۱۹۹۸) بود. داده‌ها با استفاده از شیوه‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون) و با استفاده از نرم افزار spss20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌ها نشان داد که بین سبک‌های فرزندپروری و ابرازگری هیجانی با اعتیاد به اینترنت رابطه وجود دارد و سبک‌های فرزندپروری مقتدرانه و آسان‌گیر به علاوه مولفه‌های ابرازگری هیجانی توانایی پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت را دارد. از نتایج پژوهش حاضر می‌توان در تدوین پروتکل‌های درمانی کاهش اعتیاد به اینترنت در بین دانش آموزان استفاده کرد.

واژه‌گان کلیدی: سبک‌های فرزندپروری، بیان آزادانه احساسات، اعتیاد به اینترنت، دانش آموزان.

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات زنجان، زنجان، ایران (نویسنده مسئول)
zohre.mosavi120@gmail.com

persianarj@yahoo.com

۲- استادیار روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ابهر، ابهر، ایران

مقدمه

اینترنت به عنوان یکی از اثرگذارترین عوامل بر زندگی (ویو، وانگ، یو، فک، یونگ، لام و لیو^۱، ۲۰۱۶)، مزایای مختلفی را در زندگی روزمره افراد به ارمغان آورده است (میحاجلو و وجملکا^۲، ۲۰۱۷). امروزه نسل جوان، اینترنت را به عنوان یک منبع مفید از اطلاعات برای ارتباطات سریع می‌بیند (باگاپاچالوادای^۳، ۲۰۱۶) و از آن برای بازی‌های کامپیوتری، گوش دادن به موسیقی، آشنا شدن با دوستان جدید (سahین^۴، ۲۰۱۴)، خرید آنلاین، شرکت در برنامه‌های آموزشی از راه دور و جستجوی اطلاعات (کاسیانی، ایوانتیا، ولاچون، اسپریدیس، نیکلائوس و دیمیتروس^۵، ۲۰۱۸) استفاده می‌کند؛ اما از طرف دیگر، افزایش استفاده از اینترنت، برخی از مشکلات را به همراه دارد که شاید مهم‌ترین آن اعتیاد به اینترنت باشد (آیدن و ولکان ساری^۶، ۲۰۱۱). اصطلاح اعتیاد به اینترنت به وضعیتی اشاره دارد که کنترل استفاده از اینترنت دشوار است و با وجود مشکلات مختلفی که ایجاد می‌کند فرد نمی‌تواند استفاده از آن را متوقف کند (دوی، دوی، یاقاشی و نیشیتا^۷، ۲۰۱۸). نوجوانان نسبت به بزرگسالان زمان بیشتری را صرف اینترنت می‌کنند (کاوابه، هوریوچی، اوچی، اوکا و ینو^۸، ۲۰۱۶) و اغلب برای حل مشکلات خود راهکارهای رفتاری اعتیادآور برمی‌گزینند (شابنیکوا، خازیاخمتو و خونولاینن^۹، ۲۰۱۷). به همین خاطر، آنان بیشتر در معرض وسوسه‌های اعتیادآور مختلفی هستند که اینترنت یکی از آنهاست (کاراسیک و اورسکویک^{۱۰}، ۲۰۱۷). از این رو شناسایی متغیرهای مرتبط با اعتیاد به اینترنت می‌تواند در پیشگیری از این رویداد ناگوار نقش بسزایی داشته باشد.

1. Wu, C. S. T., Wong, H. T., Yu, K. F., Fok, K. W., Yeung, S. M., Lam, C. H. & Liu, K. M

2. Mihajlov, M. & Vejmelka, L

3. Bagappa Chalawadi, DV. D

4. Şahin, C

5. Kassiani, K., Evanthia, P., Vlachou, R.I., Aspridis, G.M., Nikolaos, B. & Dimitrios, T

6. Aydin, B. & Volkan Sari, S

7. Doi, K., Doi, M., Yaegashi, Y. & Nishitani, M

8. Kawabe, K., Horiuchi, H., Ochi, M., Oka, Y. & Ueno, S

9. Shubnikova, E. G., Khuziakmetov, A. N., & Khanolainen, D. P

10. Karacic, S. & Oreskovic, S

در خصوص علت شناسی اعتیاد به فضای اینترنتی، مطالعات اخیر عواملی را به عنوان پیش‌بینی کننده‌های این اختلال مطرح کرده‌اند. یکی از پیش‌بینی کننده‌های مهم اعتیاد به اینترنت، جو خانواده است (یانگ، ۱۹۹۹؛ به نقل از الهامی، کریمی ثانی و فتحی آذر، ۱۳۹۶). مطالعات و بررسی‌ها نشان می‌دهد از جمله عواملی که بر جو عاطفی خانواده تاثیر دارد، شیوه تعاملی والدین با فرزندان است (دهقانی، اصلانی و پکوندی، ۱۳۹۳). بامریند^۱ (۱۹۹۱) در تحقیقات خود دو عامل تعیین کننده نوع تعامل و ارتباط والدین و کودک یعنی پذیرندگی - پاسخ‌دهندگی و توقع کنترل را مطالعه کرده است؛ بعد پذیرندگی - پاسخ‌دهندگی حاکی از میزان گرمی والدین و حمایت از کودک است که موجب افزایش توان ابراز وجود، حرمت خود و اعتماد به نفس بالا در کودک می‌شود. بعد توقع کنترل حاکی از درجه انتظار والدین از کودک برای تنظیم رفتار و نظارت بر فعالیت‌های کودک است (پلرین^۲، ۲۰۰۵). بر اساس این دو بعد بامریند سه سبک فرزندپروری را شخص نمود که عبارتند از مقتدارانه که شامل خصوصیتی است که در آن والدین مقتدر انعطاف‌پذیر و مطالبه کننده هستند، آن‌ها کنترل روی فرزندان را اعمال می‌کنند و پذیرنده پاسخ دهنده هستند. مستبدانه با تقاضاهای بالای والدین و پاسخ‌دهی کم آن‌ها نشان داده می‌شود. والدین مستبد انتظارات بسیار زیادی از فرزندان خود دارند و در ارتباط با فرزندان عواطف پایینی نشان می‌دهند (لابریر و سیسومس^۳، ۲۰۱۲). والدینی که در تعامل با فرزندان از روش کنترل بدون محبت استفاده می‌کنند، عزت نفس و خودکارآمدی فرزندان خود را پایین می‌آورند و زمینه بروز افسردگی را در آنان به وجود می‌آورند (ادلگی^۴ و همکاران، ۲۰۱۸) و سهل‌انگار، در این سبک فرزند پروری، والدین کنترل کمتر یا به عبارتی دیگر اصلاً کنترلی بر رفتار فرزندان خود ندارد و خود را از زندگی فرزند خود کنار کشیده و بیشتر

1 . Baumrind, D

2 . Pellerin, L. A

3 . Labrie, J. W., & Sessoms, A. E

4 . Edgerly, S

تامین کننده مالی فرزند هستند تا سایر حوزه‌های زندگی (پلرین^۱، ۲۰۰۵). بامریند (۱۹۹۱) در تحقیقات خود نشان داد که والدین مقتدری که پذیرنده و پاسخ دهنده هستند و کنترل متوسطی را اعمال می‌کنند، در تحول شایستگی اجتماعی فرزندان خود در مقایسه با سبک-های فرزندپروری سهل‌انگارانه و مستبدانه به میزان بیشتری تسهیل کننده هستند. در مقابل، نظارت و کنترل ضعیف، استفاده نامتناسب از کنترل و یک ارتباط هیجانی منفی بین والدین و کودک به طور وسیعی با بزهکاری کلی یا مشکلات رفتاری آنان در آینده مرتبط بوده است (الهامی، کریمی‌ثانی و فتحی آذر، ۱۳۹۶). در واقع نبود حمایت والدینی قوی یا حمایت همسالان می‌تواند منجر به احساس عدم شایستگی و ارزشمندی شود و در چنین شرایط خانوادگی، افراد به اینترنت و شبکه مجازی مرتبط با آن به عنوان راه فراری از واقعیت استفاده می‌کنند. در تایید این مطالب پژوهش پارک، جای کیم و چو^۲ (۲۰۰۸) روی ۹۰۳ دانش‌آموز مشغول به تحصیل در سطوح راهنمایی و دبیرستان در کشور کره نشان داد که نگرش‌های والدینی، ارتباطات خانوادگی، همبستگی خانواده و مواجهه با خشونت با اعتیاد در ارتباط است. همچنین ابار، کارتر و نیسلر^۳ (۲۰۰۹) در تحقیقی نشان دادند، سبک والدینی مقتدر با سطح بالایی از خود تنظیمی و عملکرد تحصیلی و مهارت-های مطالعه در دانشجویان رابطه مثبت دارد و با مشکلات رفتاری مانند مصرف الکل و مواد مخدر، رابطه معنی داری ندارد. پاتوک-پکام و مورگان لوپر^۴ (۲۰۰۹) نیز دریافتند، والدین سهل گیر به طور مستقیم روی روندهای کنترل (عمومی و اختصاصی) و به طور غیر مستقیم در مصرف مواد و الکل در فرزندان موثر هستند. وو، رید میشل و برند^۵ (۲۰۰۴) نشان دادند که والدین سهل گیر موجب مصرف و افزایش مصرف الکل می‌شوند.

1. Pellerin, L. A

2. Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B

3. Abar, B., Carter, K. L., & Winsler, A

4. Patock-Peckham, J. A., & Morgan-Lopez, A. A

5. Wood, M. D., Read, J. P., Mitchell, R. E., & Brand, N. H

از طرف دیگر، شواهد مبتنی بر تحقیقات علوم روانشناسی و اعصاب بیانگر حمایت قوی از تاثیر هیجانات بر بروز رفتارهای پرخطر است. تعدادی از پژوهش‌ها بیانگر ارتباط معنادار هیجانات منفی از جمله اضطراب و افسردگی با بروز رفتارهای پرخطر هستند (کیوسی و همکاران^۱، ۲۰۱۷). نتایج تعدادی از پژوهش‌ها بیانگر ارتباط قوی بین ناتوانی در نظم‌بخشی هیجانی با بروز دامنه وسیعی از رفتارهای ناسازگارانه و پرخطر از جمله سوء مصرف مواد، خودآزاری عمدی، میل به خودکشی، رفتار پرخاشگرانه، اختلال خوردن و رفتار پرخطر جنسی هستند (حسینی و شاهقلیان، ۱۳۹۳). همچنین تعدادی از پژوهش‌ها ارتباط سبک‌های ابراز هیجان با تعدادی از متغیرها از جمله مقایسه دختران فراری و بهنجار و تیپ شخصیتی D را بررسی کرده‌اند (صدری‌دمیرچی، هنرمند قوچه بگلو، بصیر امیر، قلی‌زاد، بهراد، ۱۳۹۸؛ حسینی و شاهقلیان، ۱۳۹۳). ابرازگری هیجانی به عنوان یکی از مولفه‌های اصلی هیجان، به نمایش بیرونی هیجان، بدون توجه به ارزش (مثبت یا منفی) یا شیوه تجلی آن (چهره‌ای، کلامی، بدنی یا رفتاری) اطلاق می‌شود (حسینی و شاهقلیان، ۱۳۹۳). کینگ و امونز (۱۹۹۰) سه بعد اساسی در ابرازگری هیجان را مطرح کرده‌اند که این سه بعد شامل ابراز هیجان مثبت، ابراز هیجان منفی و ابراز صمیمیت است.

پیشینه پژوهشی بیانگر توجه پژوهشگران به بررسی ارتباط هیجانات و سبک‌های فرزندپروری با بروز رفتارهای پرخطر است (هیلمن، میو و هوسیر^۲، ۲۰۱۶). اما تاکنونی پژوهشی که به بررسی ارتباط بین رابطه سبک‌های فرزندپروری و بیان آزاد احساسات با اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان در ایران انجام شده باشد، یافت نشد. به همین خاطر پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سبک‌های فرزندپروری و بیان آزاد احساسات با اعتیاد به اینترنت در دانش‌آموزان انجام شد.

1. Kusev, P

2. Heilman, R. M., Miu, A. C., & Houser, D

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف بنیادی و از نظر دستکاری متغیرها همبستگی و از نظر جمع‌آوری داده‌ها میدانی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مشغول به تحصیل در سال ۹۶-۱۳۹۵ در منطقه چهار استان تهران می‌باشد که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای ۹۰ نفر انتخاب شد. به این صورت که ابتدا منطقه چهار به چهار قسمت شمال، جنوب، غرب و شرق تقسیم و از بین مدارس این چهار قسمت دو مدرسه انتخاب و از هر مدرسه یک کلاس به صورت تصادفی انتخاب گردید. در مرحله بعدی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت، سبک‌های فرزندپروری ادراک شده و پرسشنامه ابراز-گری هیجان بین دانش‌آموزان نمونه توضیح و پس از تکمیل پرسشنامه‌ها اطلاعات جمع-آوری و وارد نرم افزار SPSS گردید و مورد تحلیل از طریق آزمون تحلیل همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت (یانگ، ۱۹۹۸): پرسشنامه اعتیاد به اینترنت شیوه‌ای مدادی کاغذی برای اندازه‌گیری اعتیاد به استفاده از اینترنت است. این پرسشنامه شامل ۲۰ ماده می‌باشد و برای سنجش میزان وابستگی افراد به کار با اینترنت یا رایانه توسط یانگ (۱۹۹۸) تهیه شده است و به روش لیکرت پنج درجه‌ای (۵= همیشه تا ۱= به ندرت) نمره‌گذاری می‌شود. پس از تعیین نمره نهایی، وضعیت کاربران مورد مطالعه به صورت زیر مشخص می‌شود: نمره کمتر از ۲۰ نشان‌دهنده عدم وابستگی (غیر کاربر)، نمره بین ۲۰-۴۹ نشان‌دهنده کاربر طبیعی و نمره ۵۰ تا ۷۹ نشان‌دهنده اعتیاد خفیف (افراد در معرض خطر) و نمره ۸۰-۱۰۰ نشان‌دهنده اعتیاد شدید است. این آزمون توسط اورنگ (۱۳۸۳) به فارسی ترجمه و مورد استفاده قرار گرفته است. روایی و پایایی این پرسش‌نامه در پژوهش‌های

چندی ذکر شده است. به عنوان مثال ویدیانته و مک مورن^۱ (۲۰۰۴) پایایی مقیاس سنجش اعتیاد به اینترنت یانگ را بررسی و ضریب آلفای ۰/۸۹ را گزارش داده‌اند. علوی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهش خود برای نسخه فارسی پرسشنامه پنج عامل استخراج نموده‌اند: صرف زمان بیش از حد در اینترنت، استفاده از اینترنت جهت کسب آرامش درونی، برجستگی، استفاده مرضی از چت روم و بی‌توجهی به وظایف شغلی و تحصیلی. علاوه بر این، برای این پرسش‌نامه دو نوع روایی محتوایی و افتراقی ($R=0/50$) و سه نوع پایایی بازآزمایی ($R=0/74$)، همسانی درونی ($\alpha=0/88$) و تصنیف ($R=0/82$) گزارش داده‌اند. عسگری و مرعشیان (۱۳۸۷) در پژوهش خود به منظور تعیین پایایی پرسشنامه مذکور با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و تصنیف، به ترتیب ضرایب ۰/۹۷ و ۰/۹۷ را گزارش داده‌اند. قاسم زاده (۱۳۸۶) و درگاهی (۱۳۸۶) نیز، ویژگی‌های روانسنجی آن را مطلوب گزارش داده‌اند. سپهریان آذر و جوکار (۱۳۹۱) نیز ضرایب آلفای کرونباخ را برای دانشجویان پسر، دختر و کل را ۰/۹۷ گزارش کرده‌اند.

پرسشنامه‌ی ابرازگری هیجانی (کینگ و امونز^۲، ۱۹۹۰): این پرسشنامه توسط کینگ و امونز به منظور بررسی اهمیت نقش ابراز هیجانی در سلامت، ساخته شده است (کینگ و امونز، ۱۹۹۰). پرسشنامه ابرازگری هیجانی دارای ۱۶ ماده و سه خرده مقیاس است. مواد ۱ تا ۷ آن مربوط به زیر مقیاس ابراز هیجان مثبت، مواد ۸ تا ۱۲ آن مربوط به زیر مقیاس ابراز صمیمیت و مواد ۱۳ تا ۱۶ آن مربوط به زیر مقیاس ابراز هیجان منفی است. رفیعی نیز اعتبار این مقیاس را با استفاده از روش همسانی درونی بررسی کرده و ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس و خرده مقیاس‌های ابراز هیجانی مثبت، ابراز صمیمیت و ابراز هیجانی منفی به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۶۵، ۰/۵۹، و ۰/۶۸ به دست آورده است. کینگ و امونز نیز ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس و خرده مقیاس‌های ذکر شده به ترتیب

1. Widyanto, L., & McMurrin, M

2. King, L. A., & Emmons, R. A

۰/۷۰، ۰/۷۴، ۰/۶۳ و ۰/۶۷ به دست آورده‌اند و به منظور بررسی روایی همگرا، بین نمرات پرسشنامه ابرازگری هیجانی و پرسشنامه شخصیت چند بعدی و مقیاس عاطفه مثبت، همبستگی مثبت یافتند (حسینی و شاهقلیان، ۱۳۹۳). در پژوهش صدری دمی‌رجی، هنرمند قوچی بگلو، بصیری امیر و قلی‌زاده (۱۳۹۸) نیز ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به دست آمد که حاکی از پایایی مطلوب این پرسشنامه است.

پرسشنامه شیوه‌های فرزندپروری (بامریند، ۱۹۷۳): این ابزار اکتباسی است از نظریه اقتدار والدین که بر اساس نظریه «بامریند» از سه الگوی آزادگذاری، استبدادی و اقتدار منطقی والدین جهت بررسی الگوهای نفوذ و شیوه‌های فرزندپروری ساخته شده است. فرم اولیه این پرسشنامه دارای ۳۰ ماده است که توسط دیانا بامریند (۱۹۷۳) طراحی شده است. در ایران نیز در انستیتو روان‌پزشکی، اسفندیاری (۱۳۷۴) فرم اصلی پرسشنامه را ترجمه و اصلاحات لازم را در آن صورت داد. سپس از تعداد ۱۰ نفر صاحب نظر در زمینه روان‌شناسی و روان‌پزشکی (۲ نفر دکترای روان‌شناسی، یک نفر روان‌پزشک، ۲ نفر کارشناسی ارشد روان‌شناسی، ۲ نفر دانشجوی دوره کارشناسی ارشد و ۳ نفر کارشناس روان‌شناسی) خواسته شد تا میزان اعتبار هر جمله را با زدن علامت مشخص نمایند و در صورت لزوم نظر اصلاحی خود را نیز بیان نموده و جمله پیشنهادی خود را اضافه نمایند. نتایج بدست آمده نشان داد که پرسشنامه مذکور دارای روایی (اعتبار) صوری است. ۱۰ ماده آن به شیوه آزادگذاری مطلق، ۱۰ ماده به شیوه استبدادی و ۱۰ ماده دیگر به شیوه اقتدار منطقی والدین در امر پرورش فرزند مربوط می‌شود. در این پرسشنامه در مقابل هر عبارت ۵ ستون یا عنوان به صورت (کاملاً موافقم=۵، موافقم=۴، نسبتاً موافقم=۳، مخالفم=۲ و کاملاً مخالفم=۱) قرار دارد که به ترتیب از ۱ تا ۵ نمره‌گذاری شده است. با جمع نمرات مربوط به هر شیوه، نمره‌ای مجزا به دست می‌آید که نمره مربوط به هر شیوه بیشتر باشد به عنوان شیوه فرزندپروری غالب در نظر گرفته می‌شود. میزان پایایی این پرسشنامه را بوری^۱

² Buri

در سال ۱۹۹۱ به روش بازآزمایی انجام داد که ۸۱٪ برای آزادگذاری، ۸۵٪ برای استبدادی و ۹۲٪ برای اقتدار منطقی در پدران گزارش کرد. هم‌چنین وی در مورد اعتبار پرسشنامه نتایج زیر را گزارش کرده است که مستبد بودن پدر، رابطه معکوس با آزادگذاری ۵۰٪ و اقتدار منطقی ۵۲٪ او دارد. اسفندیاری برای تعیین اعتبار این پرسشنامه از روش بازآزمایی استفاده کرد که میزان اعتبار برای شیوه سهل‌گیرانه ۷۳٪، شیوه مستبدانه ۷۱٪ و برای شیوه مقتدرانه ۷۵٪ به دست آورد. پورعبدلی، کدیور و همایونی (۱۳۸۷) ضریب اعتبار به روش آلفای کرونباخ را برای شیوه فرزندپروری اقتدار منطقی مادر ۵۵٪، برای شیوه فرزندپروری استبدادی مادر ۷۴٪ و برای شیوه فرزندپروری سهل‌گیرانه مادر ۶۱٪ به دست آورد. در این پژوهش ضریب آلفای کرونباخ برای مولفه شیوه سهل‌گیرانه ۷۶٪، شیوه مستبدانه ۷۰٪ و شیوه اقتدار منطقی ۸۶٪ به دست آمد.

یافته‌ها

قبل از بررسی فرضیه‌ها، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش شامل میانگین و احراف معیار و حداقل و حداکثر نمرات بررسی و در جدول ۱ نتایج توضیح داده شده است.

جدول شماره ۱: فراوانی، حداقل و حداکثر نمره، میانگین و انحراف معیار در متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	کجی	کشیدگی	دوربین واتسون
سبک فرزندپروری مقتدرانه	۵۸/۱۲	۸/۳۰	۴۲/۸۶	۷۲/۳۳	۰/۱۲۶	-۰/۳۷۸	۱/۵۰
سبک فرزندپروری مستبدانه	۶۵/۱۰	۶/۱۲	۵۹/۸۹	۷۷/۴۰	۰/۲۶۱	-۰/۳۶۵	۱/۳۳
سبک فرزند پروری سهل‌گیرانه	۶۰/۴۰	۷/۳۰	۴۵/۲۴۰	۶۹/۳۵	-۰/۴۵۶	-۰/۴۲۳	۱/۵۸
ابراز هیجان مثبت	۳۲/۱۲	۳/۵۶	۲۱/۴۶	۳۹/۷۸	-۰/۵۶۰	-۰/۴۰۳	۱/۹۸
ابراز صمیمیت	۲۵/۴۴	۳/۵۸	۱۸/۲۱	۳۲/۸۹	-۰/۳۹۸	-۰/۲۶۹	۱/۵۵

۱/۳۳	-۰/۴۵۶	-۰/۳۲۰	۴۲/۵۶	۲۵/۶۵	۴/۰۱	۳۸/۳۳	ابراز هیجان منفی
۱/۹۰	-۰/۶۵۹	-۰/۷۴۵	۸۹/۴۵	۶۲/۲۰	۹/۱۳	۷۶/۱۸	اعتیاد به اینترنت

مطابق جدول ۱ شاخص‌های مربوط به چولگی و کشیدگی هیچ یک از متغیرها خارج از محدوده ± 2 نیست، بنابراین متغیرهای پژوهش توزیع طبیعی دارند. به علاوه چون آماره دوربین واتسون در بازه ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد؛ بنا بر پیشنهاد دلاور (۱۳۸۶) فرض وجود همبستگی بین خطا رد می‌شود. جهت بررسی رابطه بین سبک فرزندپروری با اعتیاد به اینترنت و ابراز آزادانه احساس از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی رابطه بین سبک فرزند پروری با اعتیاد به اینترنت و ابراز آزادانه احساس

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
سبک فرزندپروری مقتدرانه	۱						
سبک فرزندپروری مستبدانه	۰/۴۴۶**	۱					
سبک فرزند پروری سهل گیرانه	۰/۲۴۷**	۰/۲۱۰**	۱				
ابراز هیجان مثبت	۰/۴۶۵**	-۰/۳۸	۰/۱۲۰*	۱			
ابراز صمیمیت	۰/۴۲۵**	۰/۵۴۸**	۰/۴۵	۰/۷۴۶**	۱		
ابراز هیجان منفی	-۰/۹۲*	۰/۴۵۰**	۰/۳۲۰**	۰/۶۸۴**	۰/۷۴۵**	۱	
اعتیاد به اینترنت	۰/۲۶۵**	-۰/۱۰	۰/۴۵۶**	۰/۵۰۰**	-۰/۱۲۸*	۰/۳۹۸**	۱

* $p < 0.01$ ** $p < 0.001$

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون در جدول ۲ نشان می‌دهد بین سبک فرزندپروری مقتدرانه با ابراز هیجان مثبت و ابراز صمیمیت رابطه مثبت و معناداری در

سطح ($p=0/001$) وجود دارد. همچنین بین سبک فرزندپروری مقتدرانه با اعتیاد به اینترنت و ابراز هیجان منفی رابطه منفی و معنادری وجود دارد ($p=0/001$). همچنین بین سبک فرزندپروری مستبدانه با مولفه های بیان آزادانه احساس رابطه منفی و معناداری به جز ابراز هیجان منفی وجود دارد ($p=0/001$). در نهایت بین سبک فرزندپروری سهل گیرانه با مولفه های ابراز هیجان و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

جدول ۳. ضرایب رگرسیون برای پیش بینی اعتیاد به اینترنت با ابراز هیجان و سبک فرزند پروری

مدل	B	SEB	β	T	R^2
مقدار ثابت	۳/۳۲۶	۸/۴۵۶		۰/۷۴۶	
مقتدرانه	-۰/۷۸۶	۰/۱۸۳	-۰/۴۱۵	-۴/۲۷**	۰/۰۰۱
سهل گیرانه	۰/۴۵۰	۰/۴۵۶	۰/۲۱۰	۸/۵۳**	۰/۰۰۱
ابراز هیجان مثبت	-۰/۸۴۶	۰/۳۶۴	-۰/۷۴۰	-۶/۳۳**	۰/۰۰۱
ابراز هیجان منفی	۰/۱۲۶	۰/۱۲۰	۰/۱۳۵	-۶/۳۳*	۰/۴۵۱
ابراز صمیمیت	-۰/۳۸۹	۰/۰۹۸	-۰/۴۵۰**	-۲/۳۳**	۰/۰۳۲**

* $p<0/01$ ** $p<0/001$

نتایج جدول ۳ نشان می دهد به طور کلی سبک های فرزندپروری و ابراز هیجان توانایی پیش بینی اعتیاد به اینترنت را دارد. از این بین سبک فرزندپروری مقتدرانه و ابراز هیجان مثبت و ابراز صمیمیت با توجه به علامت منفی بتا توانایی پیش بینی منفی اعتیاد به اینترنت را دارد؛ ولی ابراز هیجان و سبک فرزندپروری سهل گیرانه با توجه به علامت مثبت بتا توانایی پیش بینی اعتیاد به اینترنت را به صورت مثبت دارند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سبک های فرزندپروری با بیان آزادانه احساسات و اعتیاد به اینترنت در دانش آموزان انجام شد. نتایج نشان داد که بین سبک های فرزندپروری و بیان آزادانه احساس و اعتیاد به اینترنت رابطه وجود دارد و سبک فرزندپروری مقتدرانه و سهل گیرانه توانایی پیش بینی اعتیاد به اینترنت را دارد. نتایج

پژوهش حاضر با نتایج مطالعات پیشین مانند پژوهش پارک، جای کیم و چو (۲۰۰۸)، ولسی، بونت، ویور و روتس^۱ (۲۰۱۰)، لو و همکاران (۲۰۱۷) و طباطبائی‌زاد و اکبری (۱۳۹۵) همسو می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که والدین سهل‌گیر از نظر پذیرندگی - پاسخ‌دهندگی در سطح بالا و از نظر درخواست و کنترل در سطح پایینی هستند. آن‌ها نسبت به رفتار فرزندان خود بسیار اغماض‌کننده و به رفتار آن‌ها کمتر کنترل دارند. این والدین از درگیری پرهیز کرده، تمایل به رقابت و صمیمیت دارند و دلشان نمی‌خواهد که از نظر فرزندان نمونه‌ای از اقتدار و استبداد باشند. همچنین این والدین در خانه قوانین خاصی ندارند و فرزندان آن‌ها ممکن است دچار مشکلات روانی و رفتاری شوند. زمانی که قوانین خاصی برای کنترل فرزندان وجود نداشته باشد، میزان رفتارهای ناپخته و نابهنجار در فرزندان نیز افزایش می‌یابد (ولسی و همکاران، ۲۰۱۰)؛ بنابراین سهل‌گیری و در دسترس بودن اینترنت، زمینه را برای استفاده بیش از حد از فناوری فراهم می‌کند. نبود کنترل کافی روی فرزند و متنوع بودن فضای مجازی با انواع سرگرمی‌ها و بازی‌های اینترنتی زمینه ساز اعتیاد به اینترنت می‌شود؛ پس جای تعجب ندارد که بین سهل‌گیری والدین و اعتیاد به اینترنت رابطه وجود داشته باشد.

در تبیین رابطه بین سبک فرزندپروری مقتدرانه با اعتیاد به اینترنت می‌توان گفت؛ نظارت والدین و محافظت به موقع از فرزندان رفتار نوجوانان را تحت تاثیر قرار می‌دهد و نوجوانان را متوجه موقعیت‌های خطرناک در محیط اطراف می‌کند و از این رو در جلوگیری از ارتباطات با همسالان منحرف و نابهنجار تلاش می‌کنند. در واقع نظارات والدین به عنوان یک راه انتقال در مسیر بهنجار می‌باشد؛ بنابراین زمانی که والدین با رفتارهای مقتدرانه با فرزند خود برخورد می‌کنند، هم به فرزند تلنگری می‌زنند که مواظب رفتار خود باشد و هم اینکه فرزند نسبت به رفتار خود آگاه‌تر می‌شود. از این رو زمانی که

1. Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I

والدین سبک فرزندپروری مقتدرانه را به کار می گیرند فرزند را در مسیر درست زندگی قرار می دهند (الهامی و همکاران، ۱۳۹۶).

در نهایت در تبیین رابطه بین ابراز هیجان با اعتیاد به اینترنت باید گفت؛ همان گونه که گروس و لونسون (۱۹۹۷) اشاره کرده اند بیش از نیمی از اختلال های مربوط به محور I و اختلال های شخصیتی محور II شامل برخی بدنظمی های هیجانی مانند پاسخ های هیجانی نامناسب و یا ابراز هیجان به شکل افراطی هستند. به عبارت دیگر زمانی که افراد توانایی کنترل و بیان آزادانه هیجان را به صورت درست نداشته باشند، در روابط خود با دیگران نمی توانند به صورت درست عمل کرده و این باعث می شود که دیگران آنها را طرد کرده و آنها در تنهایی خود فرو روند و برای اینکه بتوانند زمان تنهایی خود را پر کنند مجبور هستند به سمت اینترنت و مصرف بی رویه اینترنت کشیده شوند که نتیجه آن اعتیاد پیدا کردن به اینترنت است. از طرف دیگر افرادی که توانایی بیان هیجانات به صورت درست و دقیق را دارند می توانند در مواجهه با موقعیت ها از راهبردهای تنظیم هیجان مثبت استفاده کرده و به جای اینکه خود را مشغول اینترنت و یا رفتارهای پرخطر کنند خود را سرگرم روابط با دیگران کرده و نتیجه این عمل کاهش رفتارهای پرخطر و اعتیاد آمیز در این افراد است.

پژوهش حاضر خالی از محدودیت نبوده و نخستین محدودیت آن مربوط به قلمرو مکان و زمانی مورد مطالعه است. این مطالعه روی دانش آموزان مدارس متوسطه شهر تهران صورت گرفته و نمی توان یافته های آن را به سایر شهرهای کشور تعمیم داد. محدودیت دیگر این پژوهش مربوط به نوع مطالعه (همبستگی) بوده و در نتیجه نمی توان از آن تبیین های علت و معلولی به عمل آورد. با ذکر مطالب بیان شده و از آنجا که پیشگیری بر درمان مقدم است و با توجه به اینکه جوانان و نوجوانان آینده سازان جامعه هستند، لازم است به این پدیده به عنوان یک مشکل بهداشتی که بیشتر گریبان گیر نوجوانان و جوانان شده است، توجه جدی مبذول گردد. همچنین پیشنهاد می شود با استفاده از آموزش، استفاده از

شیوه‌های تربیتی مناسب و کارآمد و برنامه‌های کاربردی فرهنگ استفاده از اینترنت ایجاد شود تا از مشکلات جسمانی و روانشناختی اعتیاد به اینترنت جلوگیری گردد. پیشنهاد دیگر این پژوهش آن است که این متغیرها با سایر متغیرهای بهداشت و سلامت روانی همبسته شوند تا دانش منسجمی در این زمینه بسط و اشاعه شود.

منابع

- (۱) الهامی، شمس الله؛ کریمی ثانی، پرویز و فتحی آذر، سمانه (۱۳۹۶). «رابطه سبک های دلبستگی و سبک های فرزندپروری با میزان فعالیت در شبکه های اجتماعی مجازی دانش آموزان دوره دوم متوسطه شهرستان سلماس»، **مجله ایده های نوین روانشناسی**، ۱۰۲۹: ۱-۸.
- (۲) پورعبدالی، محمد؛ کدیور، پروین و همایونی، علیرضا (۱۳۸۷). «ارتباط بین شیوه های فرزند پروری مادر و فرزند پروری ادراک شده با مکان کنترل و خودپنداره فرزندان»، **مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی**، ۴ (۵): ۴۰-۵۵.
- (۳) حسینی، جعفر و شاهقلیان، مهناز (۱۳۹۳). «ابرازگری هیجانی، کنترل هیجانی و دوسوگرایی در ابراز هیجان در دختران فراری و بهنجار»، **فرهنگ مشاوره و روان درمانی**، ۵ (۱۷): ۱۳۴-۱۱۸.
- (۴) درگاهی، حسین و رضوی، سید منصور (۱۳۸۶). «اعتیاد به اینترنت و عوامل موثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب تهران»، **فصلنامه پایش**، ۶ (۳): ۲۶۵-۲۷۲.
- (۵) دهقانی، یوسف؛ اصلانی، خالد و درپکوندی، ناهید. (۱۳۹۳). «رابطه شیوه های فرزندپروری، دینداری و هوش هیجانی با آمادگی به اعتیاد در دانش آموزان دبیرستانی»، **مجله اصول بهداشت روانی**، ۱۷ (۲): ۷۵-۸۰.
- (۶) سپریان آذر، فیروز و جوکار، لیلا (۱۳۹۱). «ارتباط اعتیاد به اینترنت با اضطراب در تیپ های شخصیتی نوع A و B»، **پژوهش های علوم شناختی و رفتاری**، ۲ (۳): ۱۷-۳۰.
- (۷) صدری دمیرچی، اسماعیل؛ هنرمند قوچه بگلو، پژمان؛ بصیر امیر، سید محمد و قلی زاد، بهراد (۱۳۹۸). «پیش بینی رفتارهای پرخطر براساس نقش مولفه های حمایت اجتماعی ادراک شده، ابرازگری هیجانی، سیستم های مغزی رفتاری در معتادان»، **افق دانش**، ۲۵ (۴): ۲۹۴-۲۸۶.
- (۸) طباطبائی زاد، الهه السادات و اکبری بلوطبنگان، افضل (۱۳۹۵). «پیش بینی اعتیاد به اینترنت و اضطراب اجتماعی بر اساس سبک فرزند پروری در نوجوانان شهر سبزوار»، **مجله آموزش و سلامت جامعه**، ۳ (۴): ۵۲-۵۸.

- ۹) عسگری، پرویز و مرعشیان، مرضیه (۱۳۸۷). «رابطه ویژگی‌های شخصیت و اضطراب کامپیوتر با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز»، **یافته‌های نو در روانشناسی**، ۲ (۷): ۳۵-۲۳.
- ۱۰) علوی، سید سلمان؛ اسلامی، مهدی؛ مراثی، محمدرضا؛ نجفی، مصطفی؛ جنتی فرد، فرشته و رضاپور، حسین (۱۳۸۹). «ویژگی‌های روانسنجی آزمون اعتیاد به اینترنت یانگ»، **مجله علوم رفتاری**، ۴ (۳): ۱۸۹-۱۸۳.
- ۱۱) قاسم زاده، لیلی؛ شهرآرای، مهرناز و مرادی، علی رضا (۱۳۸۶). «بررسی نرخ شیوع اعتیاد به اینترنت در دختران و مقایسه معتاد و غیر معتاد به اینترنت در متغیرهای تنهایی، عزت نفس و مهارت‌های اجتماعی»، **دو فصلنامه انجمن روانشناسی ایران**، ۲ (۳): ۴۰-۳۲.
- 12) Abar, B., Carter, K. L., & Winsler, A. (2009). The effects of maternal parenting style and religious commitment on self-regulation, academic achievement, and risk behavior among African-American parochial college students. *Journal of adolescence*, 32(2), 259-273.
- 13) Aydin, B. & Volkan Sari, S. (2011). Internet addiction among adolescents: the role of self-esteem. *Procedia social and Behavioral sciences*, 15 :3500-3505.
- 14) Bagappa Chalawadi, DV. D. (2016). The effect of internet uses on youth. *International Journal of Applied Research*, 2(1): 247-250.
- 15) Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *The journal of early adolescence*, 11(1), 56-95.
- 16) Doi, K., Doi, M., Yaegashi, Y. & Nishitani, M. (2018). Outline and issues of internet addiction. *Biomedical Journal of Scientific & Technical Research*, 6(5):1-2.
- 17) Edgerly, S., Thorson, K., Thorson, E., Vraga, E. K., & Bode, L. (2018). Do parents still model news consumption? Socializing news use among adolescents in a multi-device world. *new media & society*, 20(4), 1263-1281.
- 18) Heilman, R. M., Miu, A. C., & Houser, D. (2016). Emotion regulation and economic decision-making. In *Neuroeconomics* (pp. 113-131). Springer, Berlin, Heidelberg.
- 19) Karacic, S. & Oreskovic, S. (2017). Internet addiction through the phase of adolescence: A Questionnaire Study. *JMIR Ment Health*, 4 (2):1-11

- 20) Kassiani, K., Evanthia, P., Vlachou, R.I., Aspridis, G.M., Nikolaos, B. & Dimitrios, T. (2018). A study about Internet addiction of university students. *Journal of Educational and Social Research*, 8 (1):27-32.
- 21) Kawabe, K., Horiuchi, H., Ochi, M., Oka, Y. & Ueno, S.I. (2016). Internet addiction: Prevalence and relation with mental states in adolescents. *PNC Psychiatry Clin Neurosis*, 70(9): 405-412.
- 22) King, L. A., & Emmons, R. A. (1990). Conflict over emotional expression: Psychological and physical correlates. *Journal of personality and social psychology*, 58(5), 864.
- 23) Kusev, P., Purser, H., Heilman, R., Cooke, A. J., Van Schaik, P., Baranova, V., ... & Ayton, P. (2017). Understanding risky behavior: the influence of cognitive, emotional and hormonal factors on decision-making under risk. *Frontiers in psychology*, 8, 102.
- 24) Labrie, J. W., & Sessoms, A. E. (2012). Parents still matter: The role of parental attachment in risky drinking among college students. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 21(1), 91-104.
- 25) Lu, W. H., Lee, K. H., Ko, C. H., Hsiao, R. C., Hu, H. F., & Yen, C. F. (2017). Relationship between borderline personality symptoms and Internet addiction: The mediating effects of mental health problems. *Journal of behavioral addictions*, 6(3), 434-441.
- 26) Mihajlov, M. & Vejmelka, L. (2017). Internet addiction: A review of the first twenty years. *Psychiatric Danubina*, 29(3): 260-272.
- 27) Park, S. K., Kim, J. Y., & Cho, C. B. (2008). Prevalence of Internet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43(172).
- 28) Patock-Peckham, J. A., & Morgan-Lopez, A. A. (2009). The gender specific mediational pathways between parenting styles, neuroticism, pathological reasons for drinking, and alcohol-related problems in emerging adulthood. *Addictive Behaviors*, 34(3), 312-315.
- 29) Pellerin, L. A. (2005). Applying Baumrind's parenting typology to high schools: toward a middle-range theory of authoritative socialization. *Social Science Research*, 34(2), 283-303.
- 30) Şahin, C. (2014). An analysis of the relationship between internet addiction and depression levels of high school students. *Participatory Educational Research (PER)*, 1(2): 53-67.
- 31) Shubnikova, E. G., Khuziakhmetov, A. N., & Khanolainen, D. P. (2017). Internet addiction of adolescents: diagnostic problems and pedagogical prevention in the educational environment. *EURASIA Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 13(8): 5261-5271.

- 32) Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., & Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on Internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454-464.
- 33) Widyanto, L., & McMurrin, M. (2004). The psychometric properties of the internet addiction test. *Cyberpsychology & behavior*, 7(4), 443-450.
- 34) Wood, M. D., Read, J. P., Mitchell, R. E., & Brand, N. H. (2004). Do parents still matter? Parent and peer influences on alcohol involvement among recent high school graduates. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18(1), 19.
- 35) Wu, C. S. T., Wong, H. T., Yu, K. F., Fok, K. W., Yeung, S. M., Lam, C. H. & Liu, K. M. (2016). Parenting approaches, family functionality and internet addiction among Hong Kong adolescents. *BMC. Pediatrics*, 16 (130):1-10.